

пластмасовими деталями автомобілів є їхнє застосування в подрібненому вигляді в полімерних композиціях того ж складу для виробництва аналогічних деталей [4].

Під час утилізації автомобілів відпрацьовані мастила передають для регенерації спільно з маслами, зібраними при технічному обслуговуванні автомобілів у процесі експлуатації. Регенерація відпрацьованих мастил є одним з джерел поповнення нафтових ресурсів. Із суміші забруднених відпрацьованих мастил можна отримати близько 70% відновленого масла.

Питання ефективності збору та транспортування старих автомобілів є дуже важливим. Це пов'язано з дедалі зростаючими енерговитратами на транспортування й великими габаритами старих транспортних засобів порівняно з їх відносно малою вагою, що призводить до необхідності використання не тільки евакуаторів, а й автовозів у разі транспортування кількох автомобілів з одного місця завантаження, які є дорогим видом транспорту.

Переробка вторинних ресурсів автотранспортного комплексу має соціальний, екологічний та економічний ефекти, що сприяють розвитку ринку вторинних матеріальних ресурсів, екологічній безпеці довкілля та здоров'я людини, економії

природних ресурсів та корисних копалин, підвищенню зайнятості населення, поліпшенню умов життя суспільства й розвитку бізнесу в сфері переробки вторинних матеріальних ресурсів.

Література:

1. Ларионов Г. Утилизация ТБО – одна из приоритетных экономических задач современности // РИСК: ресурсы, информация, снабжение, конкуренция. – 2009. – № 4. – С. 207–208.
2. Шубов Л. Я. Технология твердых бытовых отходов. – М.: Альфа-М, 2011. – 396 с.
3. Мельникова Д. А. Об опыте решения проблемы твердых бытовых отходов // Технологии технической безопасности: интернет-журнал [Электронный ресурс]. – 2012. – Вып. № 2 (43). – Режим доступа: <http://ipb.mos.ru/ttb>
4. Ilona Małuszyńska. Recykling materiałowy i surowcowy odpady samochodowych / Ilona Małuszyńska, Bartosz Bielecki, Andrzej Wiktorowicz, Marcin J. Małuszyński // Inżynieria Ekologiczna. – 2012. – № 28. – P. 111–118.
5. Ilona Małuszyńska. Recykling pojazdów wycofanych z eksploatacji jako metoda ograniczająca ilość odpadów niebezpiecznych w środowisku / Ilona Małuszyńska, Bartosz Bielecki, Andrzej Wiktorowicz, Marcin J. Małuszyński // Ochrona środowiska i zasoby naturalnych. – 2011. – № 48. – P. 362–378.
6. Петрова А. И. Организация системы авторециклинга и проблемы логистики // Вестник Самарского гос. экономического ун-та. – 2010. – № 10 (72). – С. 84–89.
7. Довга Т. М. Визначення ефективності рециклінгу: економіко-екологічний аспект // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 3 (129). – С. 84–89.

ПРОБЛЕМИ ПОВОДЖЕННЯ З ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Слюта А. М., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри географії Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка, координатор Чернігівської ОО ВДС «Екологічна варта»

РОЗВИТОК територіальних громад в Україні, де на обмежених ділянках зосереджена більшість населення і об'єктів господарської діяльності, перетворив проблему розміщення твердих побутових відходів на значну екологічну проблему національного значення, тобто загрозу для навколишнього середовища та здоров'я населення.

Основною метою і завданням державної політики у сфері поводження з відходами є пріоритетний захист навколишнього природного середовища та здоров'я

людини від негативного впливу на них відходів, забезпечення ощадливого та раціонального використання матеріально-сировинних і енергетичних ресурсів, науково обґрунтоване узгодження екологічних і соціальних інтересів суспільства щодо утворення та використання відходів з метою забезпечення сталого розвитку.

Закон України «Про відходи» законодавчо врегулював правові, організаційні, екологічні та економічні засади поводження з відходами в частині збирання, перевезення, зберігання, видалення, зне-

шкодження, захоронення й утилізації відходів. У нинішніх кризових умовах питання утилізації відходів розглядають в одному ряду із заходами з енерго- і ресурсоощадливості, а проблема утилізації стала актуальною в усьому світі. Якщо в минулому вважали, що розв'язати цю проблему можна переважно шляхом знищення відходів, то з посиленням забруднення природного середовища на перший план вийшли інші, екологічно прийнятні заходи позбавлення відходів: їхнє сортування й повторне використання – утилізація ресурсів. Сьогодні відходи розглядають не як фатальну неминучість, вони є індикатором досконалості або недосконалості кожного технологічного процесу. Багато із сьогоднішніх відходів – це незабрані суспільством доходи, які майбутньому поколінню ще належить відкрити як стародавні скарби.

Залишається складною ситуація у сфері поведінки з твердими побутовими відходами, особливо в сільській місцевості, оскільки сільські ради не облаштували, а часто й не визначили місця складування відходів, що призводить до перетворення лісових масивів, узлісь, узбіч доріг, ярів, територій сільських садіб на неорганізовані сміттєзвалища. Паспортизація сміттєзвалищ не проводиться, в свою чергу немає інженерного облаштування, належної системи відведення фільтрату і тому вони становлять здебільшого екологічну небезпеку для сільськогосподарських територій та підземних вод.

У більшості населених пунктів сільського типу не організовано збирання і вивезення сміття з урахуванням того, що в середньому щоденно в кожному дворі накопичується близько 2 кг сміття. Більшість населення спалюють сміття на своєму подвір'ї або викидають його в самовільно обрані місця, і лише частина жителів сільської місцевості періодично винаймає транспортні засоби і вивозить відходи, накопичені за певний час на сміттєзвалище.

Харчові (органічні) відходи здебільшого ідуть на корм худобі або їх компостують, тому сміття складається з ганчір'я й паперових відходів, скла, полімерних матеріалів, металу та деревини.

Спостерігається також низький рівень обізнаності населення стосовно шляхів утилізації побутових відходів, але жителі

хочуть мати таку інформацію і готові підтримати систему роздільного їх збирання. Населення практично нічого не знає про нормативно-правові акти, що стосуються поведінки з ТПВ, але дуже занепокоєне станом цієї проблеми. Оскільки місцевими органами самоврядування не передбачено ні систематизоване збирання, ні вивезення сміття, проблема залишається відкритою.

В органах місцевого самоврядування (ні на рівні села, ні на рівні району) немає відповідного підрозділу і навіть фахівця для контролю за поведінкою з ТПВ. Такий стан справ є причиною порушення законів України «Про охорону навколишнього природного середовища» і «Про відходи».

У сучасних умовах прихованого і явного безробіття, особливо в сільській місцевості, важливим стимулом для збирання відходів було б раціональне ціноутворення їх збирання та доставки на пункти складування або впровадження системи пільг для приватних підприємців, які б розв'язували ці проблеми. Один з основних шляхів подолання проблеми поведінки з ТПВ у сільській місцевості – стимулювати використання вторинних ресурсів завдяки впровадженню системи певних пільг та підвищення тарифів на збирання, сортування, транспортування, рекуперування та утилізацію відходів.

З огляду на економічну доцільність і екологічне обґрунтування налагодження роздільного збирання ТПВ у сільській місцевості для вилучення й реалізації придатних для переробки матеріалів, органам місцевого самоврядування необхідно:

- сформулювати і реалізувати програму поведінки з відходами на рівні районних і сільських рад шляхом створення відповідних організаційних, нормативно-правових, економічних та інформаційних передумов, передбачивши їхнє фінансування;

- розробити бізнес-плани для обґрунтування системи стимулювання й необхідної підтримки малого бізнесу в сфері поведінки з ТПВ;

- організувати дієвіший контроль за дотриманням положень Закону України «Про відходи», зокрема не допускати створення стихійних звалищ у межах сільських населених пунктів, лісових насаджень тощо;

– розробити схеми санітарного очищення населених пунктів;

– здійснити організаційні заходи щодо створення належної системи збирання побутових відходів;

– проводити роз'яснювальну роботу серед населення щодо шляхів зменшення негативного впливу відходів на навколишнє природне середовище й здоров'я людей;

– висвітлювати в засобах масової інформації шляхи розв'язання проблем і питання реформування та розвитку сфери поводження з побутовими відходами.

Чистота населеного пункту – це імідж місцевої влади, який залежить від умінь цієї влади створювати та підтримувати

належне функціонування системи поводження з твердими відходами в гармонії з екологічними та санітарно-епідеміологічними аспектами.

Література

1. Крайнов І. П. Інноваційні механізми зменшення ризику в сфері поводження з відходами виробництва і споживання / І. П. Крайнов // Екол. вісник. – № 2. – 2007. – С. 20–22.
2. Мандзюк І. А. Питання поводження з промисловими та побутовими відходами / І. А. Мандзюк // Екотехнологии и ресурсозбереження. – 2003. – № 3. – С. 41–43.
3. Погрібний І. Я. Проблеми визначення морфологічного складу твердих побутових відходів з урахуванням сучасних умов переробки / І. Я. Погрібний // Електронний журнал «Ефективна економіка». – 2012. – № 11.

ПРОГРАМА ПОВОДЖЕННЯ З ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ В ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Натрус С. П., директор департаменту екології та природних ресурсів Донецької облдержадміністрації

ОДНІЄЮ з найактуальніших проблем для Донецької області є поводження з побутовими відходами. Переважна більшість полігонів області працює з порушенням проектних показників щодо обсягів накопичення відходів, не знешкоджується фільтрат, не утилізується біогаз. Зазначене становить значну екологічну небезпеку, оскільки стічні води, насичені забруднюючими речовинами, потрапляють у водні об'єкти, а загоряння біогазу призводить до горіння відходів та забруднення повітря. Не впроваджено роздільного збирання відходів, не забезпечено 100% вивезення побутових відходів, особливо в сільській місцевості. Причина – незадовільна організація поводження з відходами. Досконала організація поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ) може забезпечити не тільки задовільний санітарний стан населених пунктів, вона допоможе вирішити ряд питань, що є дуже актуальними як для Донецької області, так і для України в цілому:

– соціальних (зниження вартості послуг на вивезення ТПВ; забезпечення 100% якісного надання послуг з вивезення ТПВ; за-

безпечення екологічного та санітарного стану об'єктів поводження з ТПВ; забезпечення санітарного стану населених пунктів);

– економічних (оптимізація вартості витрат на будівництво та експлуатацію об'єктів поводження з ТПВ, збільшення рівня використання ресурсоцінних відходів та вторинної сировини, що містять ТПВ);

– енергетичних (збільшення рівня використання складових ТПВ для вироблення теплової та електричної енергії);

– екологічних (забезпечення екологічно безпечного поводження з ТПВ).

Програма поводження з побутовими відходами в Донецькій області передбачає організацію повного та якісного збирання й вивезення ТПВ, в тому числі з використанням двоетапної технології їх транспортування, забезпеченням роздільного збирання побутових відходів, що утворюються в населених пунктах області. Зібрані побутові відходи будуть спрямовані в регіональні центри поводження з ТПВ для подальшого перероблення, утилізації, захоронення та ін. Для забезпечення найповнішого використання ресурсного та енергетичного потенціалу ТПВ передбачено таку схему поводження з відходами: